

“Moara cu noroc”

Ioan Slavici

Scriitor afirmat la sfârșitul secolului al XIX-lea, Ioan Slavici este unul dintre adepții **realismului clasic**. Viziunea sa abordează o concepție clasică, didactică și moralizatoare asupra rolului literaturii, dar totodată denotă o cunoaștere profundă a sufletului omenesc. Astfel, opera “Moara cu noroc” de Ioan Slavici publicată în **1881** în volumul “**Novele din popor**” reprezintă o nuvelă realistă de factură psihologică care surprinde o nouă înțelegere asupra lumii și vieții satului transilvănean.

Nuvela lui Slavici se remarcă prin importanța acordată conflictului interior (frământările de conștiință ale protagonistului) dar și prin tehnicile de analiză psihologică: monologul interior și stilul indirect liber. Caracterul realist denotă din lipsa idealizării cadrului, verosimilitatea relatării, personajele tipologice și accentul pe relația om-mediu.

Tema centrală a operei susține caracterul **psihologic** al operei și constă în efectele nefaste pe care setea de înavuțire le are asupra omului, idee reflectată prin destinul cizmarului Ghiță care ia în arendă cârciuma de la moara cu noroc. De asemenea, tema pune în evidență prin contrast, valorile promovate de Slavici, precum onestitatea, cumpătarea, iubirea de familie, echilibrul, toate însemnând în fond fericirea unei vieți tihnite. **O scenă reprezentativă** care reflectă tema și viziunea scriitorului constă în **dialogul dintre Ghiță și soacra** sa din incipitul operei. Această discuție scoate la iveală confruntarea dintre mentalitatea tradițională, cumpătată și gândirea capitalistă, așa-zis modernă. Concepția lui

Slavici este susținută prin cuvintele bătrânei, care devine personajul alter-ego al autorului: “omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale de face fericit”. Moralistul Slavici nu condamnă dorința lui Ghiță de a asigura un trai mai bun familiei, ci munca necinstită, obținerea averii prin lăcomie, fapt ce aduce consecințe asupra interiorității protagonistului și asupra familiei sale.

Titlul operei conține ambiguitate și ironie, trimițând la conotațiile opuse ale termenilor și înseamnă, paradoxal “Moara cu ghinion”. În fond, moara aduce de fapt nenorocirea, câștigurile aduse de Ghiță ascunzând grave abateri etice, nelegiuiri și crime.

Fiind o nuvelă, **arta narațiunii** presupune o construcție epică riguroasă, pe un singur fir narativ, cu personaje relativ puține, ce gravitează în jurul personajului principal, prezentat evolutiv. Perspectiva narativă este obiectivă, naratorul fiind omniscient, heterodiegetic, relatând la persoana a III-a, iar viziunea este “din spate”. Proza se construiește cu ajutorul mai multor tehnici narative precum: tehnica detaliului obiectiv, tehnica detaliului semnificativ și tehnica bulgărelui de zăpadă.

Opera lui Ioan Slavici este structurată în **17 capitole**, primul având rol de prolog și ultimul de epilog. **Cadrul acțiunii** este fixat prin descrierea drumului care merge la Moara cu noroc și a locului în care se afla cârciuma. Astfel, **acțiunea** îl prezintă pe cizmarul Ghiță, care ia în arendă Moara cu noroc, dorind să-și schimbe statutul social pentru bunăstarea familiei sale. După o vreme în care agoniseala este cinstită, apariția lui Lică Sămădăul aduce dezechilibrul interior al protagonistului, care dornic de îmbogățire rapidă, va deveni părtaș la nelegiuirile sale. Din cauza parteneriatului cu Lică, cârciumarul devine interiorizat, mohorât și violent, se distanțează de familie, pe care începe să o perceapă ca pe o povară.

Ulterior, Ghiță este anchetat în două rânduri: complicitate în jefuirea arendașului și complicitate în uciderea unui femei și a unui copil. La proces, Ghiță jură “strâmb”, este eliberat pe “chezășie” și își pierde imaginea de om cinstit în fața sătenilor.

Înstrăinat de familie, dornic de răzbunare, protagonistul pune la cale un complot împreună cu jandarmul Pinte, dar nu este cinstit până la capăt. Acesta devine gelos din cauza relației soției sale cu Lică, deși el însuși o aruncase în brațele Sămădăului. Înțelegând că și-a distrus iremediabil căsnicia și viața, Ghiță cedează și o ucide pe Ana. La rândul său, Ghiță este ucis de Răuț iar Lică se sinucide pentru a nu fi prins de autorități. Moara este apoi incendiată iar singurii supraviețuitori rămân bătrâna și cei doi copii.

Specia nuvelei aduce în prim plan imaginea unui protagonist tipic pentru o anumită categorie socială: tipul cârciumarului interesat de bani. Personajul complex **Ghiță** este centrul de iradiere al semnificațiilor nuvelei, destinul său ilustrând consecințele abaterii de la morala bătrânei. Dinamica psihologică a personajului reliefează o involuție, o degradare continuă generată de o criză morală. Procesul transformării lui Ghiță este surprins prin analiză psihologică, monolog interior, stil indirect liber, fapte și gânduri. Devenirea sa tragică ilustrează trecerea de la ipostaza omului moral, la ipostaza de om dilematic, ajungând până la urmă la ipostaza omului imoral, consecință a patimei pentru înnavuțire.

O secvență semnificativă care ilustrează involuția protagonistului, aflat în ipostaza omului dilematic, constă în **apariția lui Lică Sămădăul la moară**. Lică, un “om de treizeci și șase de ani, înalt, uscățiv și supt la față”, cere să vorbească cu cârciumarul. Acesta îl întreabă pe Ghiță dacă nu au trecut trei porcari pe la el. Ghiță se arată neștiutor, dar bătrâna îl dă de gol. Lică plătește pentru ei și așa începe colaborarea ei. Deși înțelege pericolul, din cauza patimei pentru bani, acceptă să îi devină complice. Momentul venirii lui Lică marchează începutul

procesului iremediabil și dezumanizant al înstrăinării lui Ghiță de familie. Astfel, cârciumarul pendulează între dorința de a rămâne om cinstit și ispita câștigului nemeritat. Tentativa eșuată de a se împotrivi lui Lică e urmată de alunecarea treptată sub influența sămădăului. Între cei doi se instalează un conflict de interese care devine o confruntare de voințe de putere și orgolii bărbătești, astfel încât conflictul interior al protagonistului se agravează. Voința și forța lăuntrică a lui Ghiță se năruie treptat, sub fascinația forței malefice a lui Lică. Protagonistul cade din demnitatea ființei morale în zonele obscure ale instinctelor: lăcomie, sete de răzbunare și gelozie.

În concluzie, „Moara cu noroc” este o **nuvelă realistă de analiză psihologică**, ce urmărește efectele nefaste și dorinței de îmbogățire, și procesul de dezumanizare al protagonistului. Destinul lui Ghiță este stă sub semnul fascinației răului și este o **dramă a însingurării**, un eșec existențial generat de slăbiciune.